

Abstract

The purpose of this study was to look at teenagers' thoughts and ideas regarding sports and doping, and what they think about information on doping. Important questions for our study were:

- What do sports mean to teenagers?
- What thoughts do teenagers have about demands and expectations in sports?
- What thoughts do teenagers have about doping?
- What do teenagers think about information on doping?
- What factors do teenagers think affects a teenager to use doping?

The study was made from a qualitative approach. The material consists of twelve interviews with teenagers in the age of 16 – 18. Sports mean a lot to the teenagers in our study and they don't approve of doping in any way. Many of the teenagers asked for more information about doping. Factors they thought affected a teenager to use dope were for example demands and expectations, to reach results in sports and to get a good-looking body with big muscles.

Innehållsförteckning

Förord.....	4
1. Problemformulering	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
2. Metod	6
2.1 Urval.....	7
2.2 Intervjuerna	8
2.3 Validitet och Reliabilitet	9
2.4 Etiska övervägande	9
2.5 Källkritik	10
3. Historik.....	10
4. Begreppsdiskussion.....	12
4.1 Idrott.....	12
4.2 Doping.....	13
4.3 Ungdom.....	13
4.4 Kroppsideal	14
4.5 Identitet	14
5. Teoretiska utgångspunkter.....	15
5.1 Erikssons utvecklingsteori	15
5.2 Teori om kroppsfixering	16
5.3 Kompensationsteori	16
5.4 Teori om behov och motiv	17
6. Tidigare forskning	17
7. Resultat och analys	19
7.1 Idrottens betydelse	19
7.1.1 Mål och ambitioner	20
7.2 Krav och förväntningar	20
7.2.1 Krav och förväntningar från tränare.....	20
7.2.2 Krav och förväntningar från föräldrar.....	21
7.2.3 Krav och förväntningar på sig själv	22

7.3 Tankar om doping	23
7.3.1 Tillgänglighet.....	23
7.3.2 Tabubelagt ämne eller inte?	24
7.4 Information om doping	25
7.4.1 Information från idrottsklubben.....	25
7.4.2 Information från skolan.....	25
7.4.3 ”Misstagsdoping”.....	26
7.4.4 Vad vill ungdomarna ha för information?.....	27
7.5 Angivna faktorer som påverkar en ungdom att använda dopingpreparat.....	27
7.5.1 Idrottsliga prestationer och resultat.....	27
7.5.2 Självförtroende och självkänsla	28
7.5.3 Utseende och kroppsideal	29
8. Avslutning.....	30
8.1 Sammanfattning	30
8.2 Slutdiskussion.....	32
9. Källförteckning.....	34
9.1 Litteraturlista	34
9.2 Internetadresser	36
9.3 Personlig kommunikation	36
 Bilagor	
1. <i>Intervjuguide</i>	37
2. <i>Informationsbrev</i>	38
3. <i>”Röda listan” – dopingklassade preparat</i>	39

Förord

Vi vill först och främst tacka de ungdomar som medverkat i våra intervjuer och därmed gjort det möjligt för oss att genomföra undersökningen. Vi vill dessutom tacka de aktuella tränarna i respektive idrottsklubb för den hjälp vi fick med att söka upp lämpliga intervjupersoner och för ett fint samarbete.

Vi vill tacka idrottskonsulent Rolf Trulsson på Blekinge Idrottsförbund för medverkan i personlig intervju. Det gav oss mycket och var en bra start för vidare arbete.

Ett stort tack riktar vi till vår handledare Katarina Jacobsson för fin hjälp och god handledning under arbetets gång.

1. Problemformulering

Idrotten är Sveriges största ungdoms- och folkrörelse (Johansson & Skiöld 2000). I riksidsrottsförbundets mål står det att ”*idrotten ska utveckla individen fysiskt, psykiskt, socialt och kulturellt. Idrotten ska vara tillgänglig för alla och respektera alla människors lika värde*” (s. 122). Många ungdomar runt om i Sverige håller på med någon form av idrott och den fyller många behov som unga människor har så som spänning och social gemenskap (Railo, 1986). De lär sig också att tåla förluster och visa lojalitet (ibid.).

De tankar vi har om vad idrott är kan skifta kraftigt från person till person (Blom & Lindroth, 2002). Vissa menar att idrott handlar om den dagliga motionen, i form av en promenad, medan andra menar att idrott handlar om att prestera och jämföra hur duktig man är (ibid.). Oavsett vad för tankar vi har om vad idrott är så vet vi att en duktig idrottsman eller idrottskvinna kan bli känd och tjäna stora pengar på sin idrott (Andrén-Sandberg et al, 2004). Det finns helt enkelt stora personliga och ekonomiska vinster med att bli riktigt duktig inom sin idrott. Idrottsungdomar är ofta medvetna om vilka vinster det finns med att bli riktigt bra inom sin idrott och de drömmer ofta om kändisskap (ibid.). ”*Vem vill inte bli en ny Foppa?*” (Trulsson, 2005-04-06). En del vill göra allt för att uppnå dessa drömmar och när inte hård träning räcker kan de se prestationshöjande medel, såsom doping, som en möjlig lösning (ibid.).

Brunner (1995) menar att idrotten går mot en utveckling där prestationerna är viktigare än glädjen. Många håller säkert med om detta då vi från media titt som tätt får höra om nya dopingskandaler (Andrén-Sandberg, 2003). Forskning visar att hela 22 procent av svenska folket tror att man måste vara dopad för att kunna tillhöra världseliten (rf.se, A). På senare tid har antidopingarbetet växt sig stort och mycket tid och pengar läggs ner på bland annat dopingkontroller och forskning (ibid.). Doping är en risk för idrottens etik och kan fördärva idrottens fair play ideal, det vill säga att alla tävlar på lika villkor (idrottsforum.org). Doping är dessutom en risk för hälsan, då många dopingpreparat har förödande biverkningar såsom cancer, psykisk sjukdom, svårstyrd aggressivitet och barnlöshet (ibid.).

Doping är inte bara ett problem inom idrotten utan tvärtom sker hela 80 procent av dopinganvändandet utanför idrotten, och det är också här ökningen sker (genteknik.se). Det handlar då oftast om att skaffa sig en snygg kropp med stora muskler (Johansson, 1998). I media och reklam syns ofta bilder på den perfekta kroppen. Ett ideal som många ungdomar vill uppnå till varje pris (ibid.). Dopingpreparat som till exempel anabola steroider, ett preparat som ger onaturligt stor muskeltillväxt, kan därför säkert vara lockande (rf.se, A).

Då doping har blivit ett allt mer uppmärksammat problem både inom idrotten och utanför, tycker vi att det är relevant att undersöka vad idrottande ungdomar har för tankar kring detta. Vad har ungdomar idag för uppfattningar och tankar om idrott och doping? Har de fått någon information om doping och vad anser de i så fall om denna?

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka vad idrottande ungdomar har för tankar och uppfattningar om idrott och doping, samt vad de anser om eventuell information som de fått om doping.

De frågeställningar vi valt är följande:

- Vad har idrotten för betydelse för ungdomar?
- Vad har ungdomar för tankar om krav och förväntningar med idrotten?
- Vad har ungdomar för tankar och uppfattningar om doping?
- Vad anser ungdomar om eventuell information som de fått om doping?
- Vad tror ungdomar att det är för faktorer som påverkar en ungdom att använda dopingpreparat

2. Metod

Vi har använt oss av en kvalitativ metod där vi samlat in vårt empiriska material genom intervjuer. En kvalitativ undersökning bygger på ett fåtal personers medverkan och ett nära

förhållande mellan forskaren och de personer som studeras (Repstad, 1999). Flexibiliteten är större i en kvalitativ undersökning då de som intervjuar kan ställa följdfrågor, båda parter kan fråga om det är något som är oklart och så vidare (ibid.) Detta skiljer sig på så vis från en kvantitativ undersökning då denna bygger på ett större urval och är mer generaliserande (Svenning, 1997). Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod för att vi tyckte att det passade vårt syfte bäst.

Vårt arbete är inriktat på de tankar och uppfattningar idrottande ungdomar har om idrott, doping och den eventuella information de fått om doping. Därför tycker vi att intervjuer var den metod som var bäst att använda för detta ändamål. På så vis fick vi tydliga och mångsidiga svar. Avsikten med arbetet var att gå på djupet istället för på bredden.

2.1 Urval

De personer som medverkat i våra intervjuer är idrottande ungdomar i åldrarna 16 till 18 år. Anledningen till att vi valde denna åldersgrupp var för att vi tror att det är då ungdomar börjar fundera på om han/hon ska satsa på sin idrott eller bara ha idrotten som en hobby. Det är också i denna ålder ämnet doping börjar bli aktuellt, exempelvis har de flesta skolor någon form av information om ämnet. Vi startade vårt arbete med att kontakta en idrottskonsulent inom Blekinge idrottsförbund, som vi visste hade mycket kunskap om ämnet idrott och doping. Det var en bra start då vi behövde sätta oss in i ämnet och få en bra grund att stå på för vidare arbete.

För att få hjälp med att hitta lämpliga ungdomar till våra intervjuer kontaktade vi först tränarna i de aktuella klubbarna. Några av ungdomarna tillfrågades av deras tränare i klubben, medan några blev tillfrågade av oss direkt. Vi har intervjuat ungdomar från två olika idrotter, friidrott och tennis. Hälften av ungdomarna vi har intervjuat ägnar sig åt friidrott och hälften ägnar sig åt tennis. Vårt kontaktnät påverkade oss i valet av idrottsklubbar. Vi valde två idrottsklubbar istället för en därför att det inte fanns tillräckligt med lämpliga intervjupersoner på vardera klubb.

Sammanlagt har vi genomfört tolv intervjuer. Lika många tjejer som killar har medverkat i intervjuerna. Vi har inte för avsikt att undersöka eventuella skillnader mellan tjejer och killar men ville ändå ha en jämn könsfördelning. Vi har heller inte för avsikt att göra jämförelser mellan de två idrotterna som varit aktuella för vår undersökning. Då vår undersökning gjordes i en liten stad väljer vi att inte gå ut med stadens namn. Detta för att öka anonymiteten hos de ungdomar som medverkat i vår undersökning, men också för att möjliggöra anonymitet hos tränarna i de båda klubbarna, vilka våra intervjupersoner pratar om.

2.2 Intervjuerna

Intervjumetoden kan vara mer eller mindre strukturerad (Svenning, 1997). De mest strukturerade intervjuerna handlar om att man utgår från ett strikt frågeformulär medan de mest informella intervjuerna helt saknar en strukturerad guide (ibid.). Vi har varit relativt strukturerade i våra intervjuer. Vi har utgått från en så kallad intervjuguide (se bilaga 1) vilken består av frågor och nyckelord som vi velat prata om i intervjuerna. Den har dock inte följts alltför strikt. Intervjuerna blev dock något mer strukturerade och enkätliknande än vad vi önskat då många av ungdomarna gav korta svar. Vi fick ställa många följdfrågor för att få svar på det vi sökte.

Vi har besökt två idrottsklubbar där vi har genomfört sammanlagt tolv intervjuer. Intervjuerna tog cirka en halvtimme vardera och till samtliga användes bandspelare. Vi använde oss av bandspelare för att vi tyckte att vi kunde vara mer närvarande under intervjuerna då, än om vi hade antecknat. Dessutom ville vi inte missa något som sades. Vi har skrivit ner samtliga intervjuer i sin helhet för att sedan bearbeta dem. I avsnittet om resultat och analys utvärderas materialet med hjälp av teorier, tidigare forskning, våra egna tolkningar av materialet samt relevant litteratur. Vi har använt oss av en hel del citat för att ge mer liv i framställningen och för att läsaren tydligt ska se vad som sagts i intervjuerna har vi använt oss av en hel del citat.

2.3 Validitet och reliabilitet

Validitet handlar om att mäta det man verkligen avser att mäta (Svenning, 1997). Det betyder att en undersökning mer eller mindre kan fånga verkligheten. I en kvalitativ undersökning är det lättare att uppnå validitet än i en kvantitativ (ibid.). Då vår undersökning baseras på intervjuer bör validiteten vara hög. Intervjuer var en bra metod då ungdomarna fick chansen att berätta för oss vad de tyckte och tänkte om idrott och doping och att vi kunde ställa eventuella följdfrågor och styra intervjun så att den höll sig till vårt syfte. Däremot kan vi tänka oss att det är svårt att svara helt ärligt på frågor som berör ett så känsligt ämne som doping. Kanske skulle ungdomarna känt sig mer anonyma i en enkätundersökning och därmed vågat svara mer ärligt på de mest känsliga frågorna. Dessutom kan vi, utan att vara medvetna om det, ha påverkat ungdomarna med våra värderingar om ämnet. Detta skulle i så fall minska validiteten i vår undersökning.

Reliabiliteten handlar om alla de aspekter som påverkar tillförlitligheten i undersökningen (Svenning, 1997). En kvalitativ undersökning har svårare att uppnå en hög reliabilitet då den är mer exemplifierande än generaliserande (ibid.). Reliabiliteten i vår undersökning kommer att vara låg när det gäller idrottande ungdomar över lag i Sverige, då vi endast har gjort tolv intervjuer. Dessutom har vi gjort samtliga intervjuer i en och samma stad och bara berört två olika sporter. Det betyder att vårt arbete kan ge en inblick i hur idrottande ungdomar tänker kring ämnena idrott och doping men att detta inte är generellt för alla idrottande ungdomar i Sverige.

2.4 Etiska övervägande

Vi var medvetna om att doping kan vara ett känsligt ämne, framförallt inom idrottssammanhang. Därför har vi varit extra noga med att tala om för ungdomarna att meningen med intervjuerna var att undersöka deras tankar och uppfattningar om idrott och doping, och inte om de testat eller använder dopingpreparat. Vi har också varit medvetna om att vi som intervjuare har en viss maktposition, då vi får tillgång till information som kan vara

känslig för intervjupersonerna. Vi har startat intervjuerna med mer lättsamma frågor för att mjuka upp stämningen.

Det är viktigt att skydda identiteterna i en forskningsundersökning, och för att de medverkande ska vara anonyma bör inte deras riktiga namn användas: ”*Deltagarna ska inte påverkas negativt av att medverka i undersökningen*” (Denscombe, 2004, s. 217). Vi har berättat för ungdomarna att de är anonyma och att inga namn kommer att publiceras. Ungdomarna har också fått veta att de deltar på frivillig grund och att materialet från intervjuerna endast kommer att användas till detta arbete. Ungdomarna har blivit tillfrågade om det har varit okej att vi spelar in det som sägs i samband med intervjuerna, och samtliga har godkänt detta. Då flertalet av ungdomarna var under 18 år var vi noga med att tydligt framföra syftet med vårt arbete och med intervjuerna i ett informationsbrev till föräldrarna, där de kunde godkänna ungdomens medverkande (se bilaga 2).

2.5 Källkritik

Det finns mycket litteratur om ämnena idrott och doping både i bokform och på Internet. Vi har försökt att välja ut de källor som vi tycker är mest relevanta och tillförlitliga. Vi har haft stor användning av material hämtat från Riksidrottsförbundet. De har gjort många undersökningar inom ämnet, i synnerhet opinionsundersökningar, och arbetar aktivt med antidopingarbete. Vi ser ingen anledning att ifrågasätta denna källa men vill ändå betona att förbundets anseende och antidopingpolicy givetvis påverkar vilka frågor som anses vara relevanta att undersöka. Fenomenet kan givetvis undersökas på flera sätt. De internetsidor vi använt oss av är främst hämtade från relativt stora och kända webbplatser. Dock har vi varit mer kritiskt hållna till material hämtat från Internet.

3. Historik

Ordet doping uppkom i Afrika efter en dryck (dop) som bestod av en bestämd nöt, alkohol och medicinskt aktiva ämnen (Andrén-Sandberg, 2003). Drycken användes för att bli stark och orka mer. I Sverige dök ordet upp i historiska texter på 1930-talet, men inte nödvändigtvis i

samband med idrott (ibid.). Det var inom hästkapplöpningen som den första dokumenterade dopingkontrollen utfördes 1918 (Andrén-Sandberg et al, 2004). Det tidigaste dopingpreparatet i modern tid var amfetaminliknande preparat, som lanserades på 1940-talet. Preparaten gjorde att idrottsmän inte kände trötthet. Denna doping har varit ett problem i många länder, men inte i Sverige. Detta tror många beror på att amfetamin förknippas med narkotiska preparat. (ibid.).

När anabola steroider blev tillgängliga i Sverige på 1960-talet skedde en drastisk förändring (Andrén-Sandberg et al, 2004). Anabola steroider är ett dopingpreparat som ger onaturligt stor muskeltillväxt. Det användes framförallt av män men med tiden började det även användas av ungdomar och kvinnor (ibid.). Preparatet är det dopingklassade medel som troligtvis är mest känt hos allmänheten (Andrén-Sandberg, 2003). Många biverkningar och medicinska följder så som cancer, psykisk sjukdom, svårstyrd aggressivitet och barnlöshet har påvisats (ibid.). Ett problem med anabola steroider är att preparaten används under träning för att bygga upp kroppen till kommande tävlingar (Trulsson, 2005-04-06). Det betyder att en person som använt anabola steroider under en uppbyggnadsperiod, men inte under tävlingssammanhang, är svårare att upptäcka i en dopingkontroll (ibid.). Inte förrän 1975 förbjöds anabola steroider i idrottssammanhang och de första testerna på detta dopingpreparat gjordes året efter (regeringskansliet.se). Idag visar många undersökningar att bruket av anabola steroider sker utanför idrottsrörelsen (rf.se, B).

På 1960 talet var det internationella cykelförbundet först ut med regler mot doping (regeringskansliet.se). De första dopingtesterna som genomfördes var på de Olympiska spelen i Grenoble, 1968. Riksidrottsförbundet har sedan 1970-talet arbetet med antidopingarbete. Under detta årtionde tillkom också en dopingkommitté och ett regelverk som gjorde det möjligt att straffa idrottare som använt eller använder dopingpreparat (ibid.). På 1980-talet kom ett nytt dopingpreparat att börja användas – peptidhormoner (rf.se, B). Detta ett slags tillväxthormon som inom idrottssammanhang användes för att öka muskelmassan. Ofta användes det tillsammans med anabola steroider (ibid.).

På senare tid har en ny form av dopingpreparat börjat användas, som kallas blodddoping (Andrén-Sandberg et al, 2004). Preparatet ökar syreomsättningen i kroppen och är därför

vanligt inom idrotter som kräver uthållighet. På 1990-talet blev medicinen erythropoietin – ”epo” kommersiellt tillgänglig, vilken ger en ökning av röda blodkroppar på kort tid och med säker effekt. Många tror att det finns stora risker att epo-dopning kommer att vara aktuell inom massmedia inom den närmsta framtiden och att det är elitidrotten som i första hand kommer drabbas (ibid.).

4. Begreppsdiskussion

I följande avsnitt ska vi närmare precisera några begrepp som är speciellt viktiga för uppsatsen. Dessa begrepp är idrott, doping, ungdom, kroppsideal och identitet.

4.1 Idrott

Idrott kan betyda många olika saker beroende på vem man frågar (Blom & Lindroth, 2002). Idrott kan vara allt från sportsidorna i tidningen till det dagliga motionspasset, favoritgrenen, söndagspromenaden och så vidare. Benämningen idrott används både som ett samlingsbegrepp och som en typ av idrottsaktivitet. Likväl som att man kan prata om tennis som en idrott kan man kalla idrotterna på sommaren för sommaridrotter. På så vis består idrotten av alla idrotter (ibid.).

Många försök har gjorts för att precisera idrotten och definitionerna har förändrats med tiden (Blom & Lindroth, 2002). På 1800-talet definierade chefen för gymnastiska centralinstitutet, Gustaf Nyblaeus, begreppet idrott på följande sätt: ”*idrott är vår tids ridderlighet*” (s. 11). Vad som ligger bakom denna definition var att den moderna tävlingsidrotten på 1800-talet var något nytt och fascinerande och fick tankarna att gå tillbaka till medeltidens riddarkultur. Jan-Ove Tangen gjorde 1984 följande definition av begreppet: ”*Idrott är människans benägenhet att kroppsligt visa fram och jämföra duktighet genom att konkurrera*” (s. 12). Denna definition handlar om de så kanske typiska inslagen av prestationer och jämförelser inom idrotten (ibid.).

Idag är gränsen för vad idrott är mer diffus än tidigare, då den korta promenaden eller cykelturen är lika mycket idrott som världsrekordsloppet (Blom & Lindroth, 2002). Den

officiella idrottsdefinitionen kännetecknar alltså öppenhet istället för tydliga gränser. Det finns ingen definition av idrott som blivit allmänt erkänd inom forskarvärlden (ibid.). I Bonniers lexikon finns en bred definition av idrott vilket påvisar den öppenhet som den officiella idrottsdefinitionen har idag. Idrott beskrivs här vara ”*kroppsutövning i tävlings- eller motionssammanhang*” (Bonniers lexikon, 1995, nr 8, s. 246).

4.2 Doping

Ordet doping tros komma från Afrika där ”dop” var en stark dryck som bestod av delar från en bestämd nöt, alkohol och medicinskt aktiva ämnen (Andrén-Sandberg et al, 2004). Drycken användes för att kunna arbeta hårt eller bli stark och modig i strider. Att exakt definiera ordet doping har sina svårigheter (Andrén-Sandberg, 2003). Försök att räkna upp alla förbjudna metoder och kemiska ämnen, eller vardagliga definitioner av vad doping anses vara, är sällan enhetligt definierade. Det finns både etiska och juridiska synpunkter på vad doping är. Då något som betraktas som doping för en idrottsutövare kan vara tillåtet för andra måste vi avgränsa oss till vad som får användas inom idrotten. Definitionen av vad doping är kan alltså skilja sig beroende på om man pratar om doping inom idrotten eller utanför (ibid.).

Riksidrottsförbundet definierade begreppet doping som ”*bruk av de substanser eller metoder som är förbjudna enligt den lista som World anti-doping agency (WADA) upprättat*”, vilken i Sverige kallas ”röda listan” (se bilaga 3) (rf.se, C). I Bonniers lexikon hittar vi en bred definition av begreppet, där det står att doping är ”*missbruk av medel och metoder för att öka prestationsförmågan*” (Bonniers lexikon, 1994, nr 4, s. 277).

4.3 Ungdom

Ungdom är ett begrepp med obestämd betydelse (Svensson et al, 1998). Ibland talar man om en viss ålder och ibland talar man om en livssituation (ibid.). Det är också vanligt att man ser ungdomen som en sorts övergångsfas mellan barndomen och vuxenlivet, men idag framhävs inte denna övergång lika mycket som den gjordes förr i tiden (Ohlsson & Swärd, 1994). Idag har ungdomsperioden blivit längre och gränserna mellan barn, ungdom och vuxen är inte lika

tydliga. Ungdomsperioden handlar om att ungdomen ska bryta sig loss från de vuxna och bli mer självständig och ta ett större ansvar för sig själv. Ungdomsperioden är också den tid då man blir könsmogen och formar sin identitet. Det är ofta svårt att säga mellan vilka åldrar ungdomstiden infinner sig, men man brukar säga att det är mellan åldrarna 13 – 20 år. Ibland skiljer man mellan puberteten och ungdomstiden eller adolescensen då man menar att puberteten handlar om den fysiska utvecklingen och ungdomstiden eller adolescensen handlar om den psykiska utvecklingen (ibid.).

4.4 Kroppsideal

Massmedia visar ofta upp ”den perfekta kroppen” (Johansson, 1998). I reklam och TV visas många bilder på kroppen som vi kan beskåda och jämföra oss med (Branting, 1996). På så vis bildas ideal för hur en kropp ska se ut och detta ideal vill många ungdomar uppnå (Johansson, 1998). Detta kan dock få allvarliga konsekvenser då en del ungdomar gör allt för att uppnå detta ideal. Det extrema muskelbyggandet, som kallas megarexi, kan jämföras med anorexi, där man svälter sig till en smal kropp. En ungdom kan vara så mån om att få den perfekta kroppen med stora muskler att dopingpreparat som anabola steroider kan bli en tänkbar och möjlig utväg. Genom att ta dopingpreparat som ökar muskelbyggnaden går det snabbare att nå målet om idealkroppen. Kroppsidealet i vår uppsats gäller kanske främst killar som snabbt vill få stora muskler. Därmed gäller det också framförallt dopingpreparat som ger ökad muskelmassa och inte dopingpreparat som tas i syfte att öka uthålligheten. Därför tar begreppet kroppsideal bara upp en aspekt av doping (ibid.).

4.5 Identitet

Sökandet efter en identitet börjar bli viktigt i tonåren (Smith, 2000). Identitetsutvecklingen kan enligt Nilsson (1999) beskrivas som ett sökande efter svaren på frågorna ”vem är jag” och ”vad ska jag göra med mitt liv”. De här frågorna kan sägas handla om bland annat kroppsuppfattning, könsidentitet och social roll (ibid.). Identitetsskapandet sker även i skolan och i kamratgruppen (Boethius et al, 1994). Viktiga symboler som kläder och intressen, till

exempel idrott, förstärker ungdomens identitet. Det är i ungdomsåren som personligheten och identiteten formas (ibid.).

5. Teoretiska utgångspunkter

Då syftet med vårt arbete är att undersöka ungdomars tankar och uppfattningar om idrott och doping, samt vad de anser om eventuell information som de fått om doping, har vi skrivit arbetet utifrån ett ungdomsperspektiv. Identitetssökande spelar en stor roll i ungdomsåren, framförallt i de åldrar vi avgränsat oss till (Eysenck & Rolls, 2000). Behovet av att ”passa in” är viktigt i denna ålder och det kan leda till att utseendet blir viktigt (Cronlund 1998). Det finns ideal i samhället av hur man ska se ut som många ungdomar vill uppnå (Johansson, 1998). De teorier vi kopplat till vårt arbete är Eriksson utvecklingsteori, teori om kroppsfixering, kompenstationsteori och teori om behov och motiv.

5.1 Erikssons utvecklingsteori

Enligt Erikssons utvecklingsteori är en ny jagbild och identitet avgörande under ungdomstiden (Smith, 2000). Det är då personligheten och identiteten formas. Han ansåg att ungdomstiden eller adolescensen består av identitet gentemot rollförvirring. Ungdomstiden består av ifrågasättande av traditionella uppfattningar samt att de formar alternativa synsätt och beteendemönster. Slutligen uppnås en mognadsfas och en tydlig identitet har växt fram. Förhållandet mellan föräldrar och barn blir mer distanserat under tonåren, medan däremot kamraterna blir allt viktigare under denna period. Samhörigheten bland kamraterna är stor och tonåringar oroar sig ofta över sina vänskapsrelationer (ibid.). Identitetsskapandet sker bland annat i kamratgruppen och i skolan (Boethius et al, 1994). Kläder och intressen kan vara viktiga symboler för tillhörighet och ungdomens identitet (ibid.). Vissa grupper är intresserade av sport och idrott medan vissa är intresserade av skola och utbildning (Smith, 2000). Vissa ungdomar är mer upproriska mot de vuxnas normer än andra (ibid.).

Grupptricket kan vara starkt under tonårstiden då kamraterna spelar en stor roll (Millward, 2000). Detta kan leda till konflikter mellan föräldrarna och tonåringen (ibid.). Tonåringen

befinner sig mellan att vara barn och vuxen (Cronlund, 1998). Att kamraterna blir så viktiga under tonårstiden kan bero på sökandet efter sin identitet. Tonåringen har tankar om vem den är, hur den är, duger den som den är, vad ska den bli och så vidare. Det är vanligt att tonåringen testat olika saker för att hitta det som passar, till exempel åsikter, kamrater och klädstil. Behovet av att passa in är starkt (ibid.).

5.2 Teori om kroppsfixering

Många ställer sig frågan varför en del ungdomar använder dopingpreparat trots att de vet att det kan ge biverkningar (Greitz & Moberg, 1994). En teori kan vara att det sundhetsideal som finns i samhället gör att toleransen för att nå dit med hjälp av piller ökar. Detta sundhetsideal från samhällets sida kan leda till kroppsfixering. Det finns helt enkelt ideal i vårt samhälle kring hur en kropp ska se ut och för att få denna idealiserade kropp väljer en del ungdomar att använda dopingpreparat. Teorin om kroppsfixering handlar därför till stor del om preparat som påverkar kroppen utseendemässigt så som anabola steroider. Det är vanligare bland killar än bland tjejer att använda anabola steroider i utseendesyfte. Idealen är oftast olika beroende på kön. Killar ska gärna vara muskulösa medan tjejer gärna ska vara smala (ibid.). Enligt Ziehe (1994) är man idag mer ansvarig än förr i tiden för hur man ser ut. Individerna bär helt enkelt ansvaret för sin kropp och sitt yttre vilket skapar förväntningar och möjligheter till social kontroll (ibid.).

5.3 Kompensationsteori

Enligt Sigmund Freud är kompensation en försvarsmekanism på så vis att individen kan hävda sig på ett område istället för att ta itu med tidigare misslyckanden (Egidius, 2002). Att bli riktigt bra inom sin idrott skulle alltså kunna vara en kompensation för tidigare misslyckanden till exempel mobbing (Helling, 1994). Kompensationen blir då en form av revansch för personen. Att bli muskulös, smal eller väldigt duktig inom en idrott är exempel på kompensationer. Då en person känner känslor av svaghet blir strävan efter en revansch/kompensation stark och därför kan personen se en enkel och snabb utväg att i form av dopingpreparat (ibid.).

5.4 Teori om behov och motiv

Människan har ett starkt behov av sociala kontakter och tillhörighet (Eysenck & Rolls, 2000). Hur starkt detta behov är skiljer sig från person till person. Enligt teorin om behov och motiv finns fyra orsaker till varför människor behöver eller vill ha kontakt med andra människor:

1. Genom att jämföra sig själv med andra människor vill man minska en personlig osäkerhet.
2. Man söker ett känslomässigt stöd från andra människor.
3. Uppmärksamhet och positiva bedömningar från andra är viktiga.
4. Det sociala samspelet är viktigt för att må bra (ibid.).

6. Tidigare forskning

Många ungdomar runt om i Sverige håller på med någon form av idrott och för vissa har den mycket stor betydelse (Railo, 1986). Forskare menar att idrotten fyller många behov som unga människor har, till exempel spänning, utmaningar, trygghet, social gemenskap samt att hävda sig. De lär sig att sätta upp mål, tåla förluster och visa lojalitet. Barn och ungdomar kan genom idrotten dessutom öka sin självkänsla, då de känner att de kan behärska något. Railo har uppmärksammat att de flesta ungdomar upplever krav och förväntningar från andra som negativt. Han hävdar att var femte förälder och var tredje tränare har för stora förväntningar på sina barn/adepter, att 20 procent av alla barn och ungdomar är rädda för att göra bort sig i tävlingar och att 40 procent är rädda för att inte göra tillräckligt bra ifrån sig (ibid.).

Idrotten är Sveriges största ungdoms- och folkrörelse och har därför ett ansvar för att de positiva möjligheterna med motion och idrott ska tas till vara på (Andrén-Sandberg et al, 2004). På senare tid har dessvärre doping kommit alltmer i fokus och fått stor plats i media. Ofta får vi höra att dopinganvändandet ökar bland ungdomar, men faktum är att det inte finns data som talar för detta. Snarare pekar forskning på att det ligger på en stabil nivå eller att det rentav har minskat. Det finns heller inget som säger att dopinganvändandet skulle vara högre i större städer jämfört med mindre (ibid.).

Forskning visar att riskgruppen för användande av dopingpreparat, i form av anabola steroider, består av killar som utövar en idrott eller någon form av kroppsbygge (SOU 1996:126). I den statliga undersökningen framkom att de vanligaste psykologiska orsakerna till att börja med doping är att personen har dåligt självförtroende, osäker självkänsla och är identitetssökande. Ofta har personen en längtan av ”att vara någon” och vill mötas med respekt. En annan psykologisk orsak är att personen vill uppnå det mansideal som framställs i media och reklam (ibid.).

En enkätundersökning gjord av CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) visar att det viktigaste motivet till att använda doping bland ungdomar var för att få snyggare kropp, snarare än att öka sina idrottsliga prestationer (Andrén-Sandberg et al, 2004). Debutåldern för att testa dopingpreparat brukar ligga mellan 17 och 19 år (rf.se, A). En orsak till detta är att ungdomar i denna ålder gärna vill se snabba resultat (ibid.).

På senare tid har flera dopingavslöjanden lett till betydande trovärdighetsproblem för idrotten, trots att det har lagts ner stora resurser på antidopingverksamhet (Andrén-Sandberg, 2003). En undersökning gjord av Riksidrottsförbundet år 2003, visade att 27 procent av svenska folket trodde att mer än en tiondel av de svenska elitidrottarna är dopade, och 22 procent trodde att en idrottare måste vara dopad för att kunna tillhöra världseliten (rf.se, A). Det finns helt enkelt en uppfattning i landet av att många av våra elitidrottare är dopade (ibid.).

Samtidigt redovisar Riksidrottsförbundet att det är ytterst få av våra elitidrottare som visat positiva resultat på doping då de testats (rf.se, D). Sverige är nämligen bäst i världen på att testa. 4047 idrottare testades förra året och av dessa var elva positiva. Då ska man tillägga att nio av dessa elva var så kallade misstagsdopningar. Det vill säga, de använde sig av någon form av medicin som inom idrottssammanhang är dopingklassat, men hade glömt att lämna in dispens från läkare för detta. (ibid.).

Forskning visar att dopingproblemet trots allt är ett relativt litet problem (rf.se, D). Riksidrottsförbundet har mellan åren 1981 och 2002 gjort 36 000 dopingtester och av dessa resulterade 1,3 procent i dopingbestraffningar. De sista fem åren resulterade endast 0,6 procent

av testerna i bestraffningar. Riksidrottsförbundet gör fler och fler tester för varje år. Statistik visar att det endast gjordes 39 tester år 1981. 2002 gjordes å andra sidan hela 3036 tester (ibid.). Även om problemet verkar litet menar Riksidrottsförbundet att dopingfusket måste bort om idrotten ska ha någon fortsatt framtid som Sveriges största ungdoms- och folkrörelse.

7. Resultat och analys

Vi har analyserat vårt material utifrån teorier, tidigare forskning, relevant litteratur samt egna tolkningar av materialet. Vi har använt oss av en hel del citat för att ge mer liv i framställningen och för att det tydligt ska framgå vad som sagts i intervjuerna. Vi har huvudsakligen utgått från våra frågeställningar i detta avsnitt och utifrån dessa identifierat fem huvudteman:

1. Idrottens betydelse
2. Krav och förväntningar
3. Tankar om doping
4. Information om doping
5. Faktorer som påverkar en ungdom att använda dopingpreparat.

Gemensamt för intervjuerna är att de medverkande är idrottande ungdomar i åldrarna 16 till 18 år. Hälften av dessa ägnar sig åt friidrott och hälften ägnar sig åt tennis. Det är lika många tjejer som killar som medverkat i intervjuerna. Då vi har utlovat anonymiteten anges inga namn.

7.1 Idrottens betydelse

Vi förstod att idrotten hade stor betydelse för de ungdomar vi intervjuade och de nämnde många anledningar till varför de höll på med idrott. De allra flesta menade att idrotten var bra för dem då det var roligt men också ett bra sätt att hålla sig i form. För en del var den sociala biten med idrotten en viktig orsak till att de idrottade: *”Det är skönt att träna och ändå ha roligt, liksom för att må bra och träffa kompisar”*. Vi insåg att många hade fått nära vänner genom sin idrott, vilka de också umgicks med på fritiden. Vänners betydelse är enligt Erikssons utvecklingsteori en viktig del i ungdomsåren (Eysenck & Rolls 2000).

Samhörigheten är viktig och det är bland annat i kamratgruppen identitetsskapandet sker. Även teorin om behov och motiv poängterar betydelsen av det sociala samspelet för att må bra (ibid.). Vi anser att dessa två teorier är relevanta då vi märkte hur mycket vännerna betydde för dem och att många nämnde just kamrater och det sociala som en viktig anledning till att de höll på med idrott.

7.1.1 Mål och ambitioner

Mål och ambitioner med idrotten skiftade från ungdom till ungdom. Vissa menade att idrotten mest var en hobby medan andra hade stora mål och ville bli riktigt bra inom sin idrott. En som hade höga mål och ambitioner uttryckte sig på följande sätt: *”Jag vill satsa för fullt detta året för att se hur bra jag kan bli, annars kommer jag ångra mig i framtiden”*, och en annan sa: *”Jag vill gärna nå elitnivå, men jag satsar på min utbildning ändå”*. En som hade mindre ambitioner med sin idrott sa: *”Det är ju inte så att jag vill bli proffs, jag idrottar mest för att det är roligt”*. Även om nästan alla nämnde att idrotten var något som var roligt att hålla på med kom det i vissa fall, längre fram i intervjun, upp att det ibland också var motigt och att de offrade mycket av sin fritid, med allt vad det innebär.

7.2 Krav och förväntningar

Som vi tidigare nämnt kan idrotten vara något mycket positivt då det påverkar barns och ungdomars psykiska och sociala utveckling (Railo, 1986). Däremot kan det även finnas negativa sidor inom idrotten. Föräldrar och tränare kan ha för höga krav och förväntningar på ungdomen i hur de ska prestera i till exempel en tävling. Ungdomen känner då en stark press att göra bra ifrån sig (ibid.). En person kan också ha höga krav och förväntningar på sig själv när det gäller prestationer (Eysenck & Rolls, 2000).

7.2.1 Krav och förväntningar från tränare

Det var intressant att se hur kraven och förväntningarna skiljde sig beroende på varifrån de kom. Samtliga tyckte att de krav och förväntningar de hade på sig själva var högre än de

utifrån, från till exempel tränare eller föräldrar. De flesta var nöjda med hur tränarna var och vilka förväntningar de hade på honom/henne. En intervjuperson sa:

”Jag vet inte, jag tror inte att jag har så stora krav på mig. Till exempel tränaren här vill ju mest att man ska sköta sig ordentligt, så han har inga direkta krav på mina prestationer, hur jag ska prestera i tävlingar och så. Det är mer att jag sköter mig och är trevlig sådär. Alltså inte mer än att kämpa eller så”.

Railo (1986) hävdar att var tredje tränare har för höga krav och förväntningar på sina ungdomar. Något som inte stämmer med våra intervjupersoners erfarenheter. Flera av ungdomarna vi pratade med önskade i motsats till detta att tränaren skulle vara hårdare och med mer disciplin: *”I och med att jag vill bli något större så måste jag ha en tränare som är strängare, hårdare och med mer disciplin”*. Troligtvis är det svårt att hitta en tränare som passar alla individer. Vissa ungdomar vill satsa och komma långt inom sin idrott och behöver därför en tränare med höga krav, medan andra håller på med idrott mest för att det är kul och därför trivs bäst med en tränare med mindre krav.

7.2.2 Krav och förväntningar från föräldrar

Då vi undrade hur kraven och förväntningarna från föräldrarna såg ut märkte vi att ungdomarna uttryckte dessa annorlunda än de från tränaren. Att föräldrarna har lagt ner mycket tid och pengar på dem och deras idrott var något som uttrycktes i vissa intervjuer. En intervjuperson sa: *”Mina föräldrar ställer det kravet på mig att jag ska ta det på allvar om de ska sponsra mig med alla tillhörigheter i och med att de är så dyra”*. En annan sa: *”Mina föräldrar har alltid stöttat mig, dom kör ju mig ganska långt och så”*. Många av ungdomarna sa dock att kraven och förväntningar från föräldrarna hade minskat nu när de blivit äldre.

Railo (1986) skriver att den press som föräldrar sätter på sina barn ofta beror på okunnighet om barns behov och reaktioner. För höga krav och förväntningar från föräldrar är inte bra för den positiva känslan med idrotten som ett barn eller en ungdom bör ha. Railo hävdar dessutom att var femte förälder har för höga krav på sitt barn (ibid.). Enligt teorin om behov och motiv

påverkas vårt beteende av andra människor i högre grad än vad vi tror och vissa inser inte styrkan i vad sådana krav och förväntningar innebär (Millward, 2000).

En del av ungdomarna uttryckte att kraven och förväntningarna från föräldrarna var jobbiga: *”Jag hatar att inte göra bra ifrån mig för jag tänker alltid på vad mina föräldrar ska tycka och tänka för de betalar ju ganska mycket för mig”*. Vi uppfattade att dessa krav och förväntningar handlade om en känsla av att de borde ge tillbaka något till föräldrarna, i form av prestationer, då föräldrarna lagt ner mycket tid och pengar på dem och deras idrott. Troligtvis hade de därför inga tydliga krav från föräldrarna när det gällde hur de skulle prestera, utan det var mer en känsla hos ungdomarna själva att inte göra föräldrarna besvikna. Vi kan tänka oss att denna känsla hos ungdomarna säkert kan minskas genom att föräldrarna är medvetna om detta och på så vis kan vara tydliga med förväntningarna på sitt barn.

7.2.3 Krav och förväntningar på sig själv

På frågan om kraven och förväntningarna utifrån var högre än de som de hade på sig själva, svarade samtliga att kraven och förväntningarna de hade på sig själva var högre. Vissa sa att de var mycket högre. Somliga svar kan kopplas till compensationsteorin, vilken innebär att en person som känner känslor av svaghet kan minska dessa genom att till exempel att bli väldigt duktig inom sin idrott (Helling, 1994). En intervjuperson sa: *”Om man känner sig dålig mot alla andra, om man känner sig svag och så, vill man prestera bättre då självklart”*.

Jämförelse med andra är säkerligen en drivkraft till att vilja bli bättre, och att man därför också sätter höga krav och förväntningar på sig själv. Som Blom och Lindroth (2002, s. 12) uttrycker det: *”Idrott är människans benägenhet att kroppsligt visa fram och jämföra duktighet genom att konkurrera”*. En av ungdomarna menade att kraven hon hade på sig själv var så pass höga att de kändes som en belastning och nämnde just vikten av att vinna som en orsak till detta: *”Kraven på mig själv är högst, det är väldigt jobbigt och jag får jobba med det hela tiden, det handlar alltid om att vinna”*.

7.3 Tankar om doping

Många av ungdomarna nämnde ordet fusk då vi bad dem berätta vad de hade för tankar om doping. En intervjuperson sa: *”Jag ser det som ett slags fusk, det är det ju, egentligen så är det ett väldigt allvarligt fusk eftersom man skadar sig själv”*, en annan sa: *”Fusk är det första man tänker på”*. Ärlighet var ett annat ord som kom upp i samband med frågan om vad de hade för tankar om doping. En tyckte att: *”Det är ingen ärlig kille eller tjej i alla fall. Hade jag vunnit något på doping hade jag mått sämre av det”*. En annan sa: *”Jag tycker att doping är så väldigt fult, det förstör allting med idrotten”*. Ungdomarnas uppfattning om doping stämmer väl överens med Riksidrottsförbundets ställningstaganden och massmedialt fördömande. Det tycks vara så att ungdomarna verkligen ser doping som ett problem inom idrotten och många nämnde just att en dopad idrottare inte är en värdig vinnare, då alla ska tävla på lika villkor.

Många hade också tankar om inom vilka sporter doping var vanligt. En intervjuperson sa: *”Jag tror att det är vanligt i sporter som simning och löpning där det verkligen ger någonting”* och en annan sa: *”När jag hör doping så tänker jag på 100-meterslöpare i OS”*. En del nämnde att de trodde det var vanligast på gym. Så här sa en av intervjupersonerna: *”Det är mer på gym och så, det är en fixering där, män går omkring och spänner”*. En annan intervjuperson sa: *”Jag tror att det är såna som vill se biffiga ut på gym eller så”*. Då ungdomarna berättade om sina tankar om doping uttryckte sig några utifrån dopingpreparat som ökade muskelbyggnaden, medan de flesta tänkte på dopingpreparat som ökade uthålligheten. Medan de flesta av allmänheten tycks sätta likhetstecken mellan doping och anabola steroider, märkte vi att våra intervjupersoners tankar framförallt gick till dopingpreparat som ökade uthålligheten, så som blodddoping. Sannolikt beror detta på deras fokusering på idrott.

7.3.1 Tillgänglighet

De frågor vi hade om tillgänglighet handlade bland annat om de hade blivit erbjudna dopingpreparat någon gång, om de visste någon som använt dopingpreparat eller om de hört rykten om att någon använder dopingpreparat. Här var svaren korta och koncisa. Ingen av de tolv ungdomarna hade någon gång blivit erbjuden dopingpreparat. En trodde att: *”Det är*

lättare om man har en privat tränare som kanske har mer kontakter". Ett fåtal av ungdomarna hade hört rykten om, eller visste någon som höll på med doping. En intervjuperson som hade hört rykten sa: *"Jag vet en del på gym som dopar sig och har dopat sig"* en annan som också hört rykten sa *"Man har ju hört rykten och så om folk som dopar sig på gym, men annars vet jag inte"*. Dessa två var de enda som hört rykten eller visste någon som använder dopingpreparat.

Då vårt urval är så pass litet kan vi inte dra några generella slutsatser, men utifrån de svar vi fick kan vi alla fall utgå från att doping är sällsynt bland de ungdomar vi intervjuat. Ingen hade blivit erbjuden dopingpreparat och få hade hört rykten om, eller visste någon, som höll på med doping.

7.3.2 Tabubelagt ämne eller inte?

Ingen av ungdomarna tyckte att man kunde säga att doping är ett tabubelagt ämne, men de var också snabba med att säga att det inte är ett ämne som det direkt "snackas" om i kompiskretsar. En av intervjupersonerna trodde att ryktet skulle spridas snabbt om någon testat doping i klubben. Han sa:

"Nej, det är lite mer så att man vet. Vi till exempel här i klubben vi är ju så goa tillsammans. Så vi vet redan. Det kommer fram inom en sån här sport om vad som helst väldigt snabbt. Vad som hände förra helgen kommer ju upp hur snabbt som helst. Det är ingen som tänker på det eller någonting och om någon skulle tänka på det skulle han inte våga testa det, inte i den här klubben".

I de fall doping kom upp var det att man skojade om det, eller spekulerade om vilka som kunde vara dopade. En intervjuperson sa: *"Man skojar mycket om det. Mina kompisar brukar kalla mig en massa såna saker typ anabola-nisse och sånt, men det är ju ingen mening bakom det"*.

Det framkom tydligt att doping inte är ett ämne som ungdomarna vanligtvis pratar om. Att skoja om ämnet var vanligt enligt många av ungdomarna, men att prata seriöst om ämnet var mycket sällsynt. Att ämnet skulle vara tabubelagt höll dock ingen av ungdomarna med om. Vi uppfattande inte heller att ungdomarna ser på doping som tabubelagt. Forskning visar att

doping på senare tid kommit alltmer i fokus och fått stor plats i media (Andrén-Sandberg et al, 2004). Många av ungdomarna sa att när de hör eller läser om en dopingskandal i media så pratas det en del om det och många har sina spekulationer. Så här sa en av ungdomarna: *”När det händer en dopingskandal kommer det ju upp, men annars är det inte direkt att man pratar om det”*.

7.4 Information om doping

Av egen erfarenhet kommet ämnet doping ofta i skymundan när det gäller droginformation. Vanligen prioriteras information om alkohol och narkotika. Denna bild bekräftas också av våra intervjupersoner. Media tycks spela en viktig roll när det gäller att ta upp och belysa dopingproblemet, både inom och utanför idrottssammanhang. ”Misstagsdoping” är viktigt att ha kunskap om för en idrottare, vilket man kan tycka är idrottsklubbarnas ansvar att informera om.

7.4.1 Information från idrottsklubben

Det var inte många av ungdomarna som hade fått information om doping från klubben. Men många påpekade att det ändå var tydligt att klubben hade en negativ inställning till doping. Två av samtliga tillfrågade sa att de hade fått information om doping från klubben. De andra sa att de inte fått någon information alls härifrån. Så här sa en av ungdomarna: *”Från klubben har jag inte fått någon information alls, de räknar nog med att man har fått från skolan”*.

7.4.2 Information från skolan

Nästan alla hade fått information om doping från skolan. Några av de yngsta hade dock ännu inte fått någon information från skolan, men trodde att de skulle få det i gymnasiet. Däremot såg informationen de fått från skolan mycket olika ut. Vissa var nöjda med informationen medan andra inte alls var nöjda utan ville ha mer information. En intervjuperson sa att: *”Ja, vi har haft på idrotten då vi fick se en film, en kvart eller nåt”*. En annan sa:

”Vi har inte fått så mycket information från skolan. Man har fått bilden att det är fel, så det vet man ju att det är fusk men man har inte fått veta så mycket om vad som händer i kroppen och om de olika preparaten. Det mest kända är väl anabola, annars så vet man inte så mycket om det”.

Några tyckte att informationen de fått från skolan mest var inriktad på andra droger, som till exempel alkohol: *”Man har ju fått droginformation i skolan men det är ju mer om alkohol, man hör ju aldrig om doping inom sport”*. De som var mest nöjda med information från skolan var de som hade fått mer utförlig information om ämnet, i form av föreläsningar och informationsdagar. En intervjuperson sa: *”Det har kommit någon som har hållit föredrag. Jag tyckte det var bra, det var mycket information”*. En annan sa: *”Vi har haft en drogvecka, med droger och allt sånt, som vi har pratat om”*. Vi upptäckte att informationen om doping varierade kraftigt från skola till skola. Både när det gäller hur informationen varit utformad och hur mycket information de givit. Vissa skolor verkar prioritera alkohol och narkotika.

7.4.3 ”Misstagsdoping”

Vi frågade också ungdomarna om de visste vad misstagsdoping var för något. Det finns preparat som inom idrotten räknas som prestationshöjande medel, men som inte anses vara doping utanför idrotten (Andrén-Sandberg, 2003). Dessa preparat får dock användas i idrottssammanhang men då krävs dispens från läkare. Exempel på sådana preparat är astmamedicin, vissa smärtstillande medel och vissa medel mot förkylning. Om en person använder sådana preparat i idrottssammanhang och blir upptäckt i en dopingkontroll utan att ha dispens från läkare, kallas detta ”misstagsdoping” (ibid.).

Några få kände till detta men de flesta hade inte en aning om vad misstagsdoping var för något. En intervjuperson sa: *”Nej, jag har ingen aning om vad det är, det borde man få information om”*. En annan menade att: *”Det borde vara mer information om misstagsdoping, det är svårt att dra gränsen för vad som är dopingpreparat”*. En som visste vad misstagsdoping var sa: *”Jag vet att man måste ha dispens från läkare om man använder typ astmamedicin”*. De som visste vad misstagsdoping var för något nämnde just astmamedicin som ett exempel.

7.4.4 Vad vill ungdomarna ha för information?

Vi märkte att många ville ha mer information om ämnet och vi fick höra många olika synpunkter på hur informationen skulle se ut och vad den skulle handla om. Vissa ville veta om vilka preparat det finns och vilka biverkningar som kan uppstå. En intervjuperson sa: *”Jag vill veta vad som händer med en, nackdelarna med att ta doping. Om man skulle vara intresserad av att börja är det ju bra att veta vilka nackdelar som finns”*. En sa: *”Jag skulle vilja veta vad det finns för preparat”*. Några tyckte också att det skulle vara givande att lyssna på någon som hade erfarenheter av doping, kanske någon som har använt dopingpreparat. Så här sa en av intervjupersonerna:

”Helst skulle det vara bra att höra någon som använt doping. En drogföreläsning med någon som snackade både negativt och positivt om det. Doping måste vara negativt, det är ju fusk, det är ju ingen kick eller så. Så någon som kom och snackade negativt om det och berättade hur och varför och så. Lita tankar om varför hon eller han använt det”.

Många nämnde media som en informationskälla. De menade att det stod en hel del om doping i tidningar och man fick höra om dopingskandaler i TV och radio. En intervjuperson sa: *”Från TV hör man ju ganska mycket”*. Sannolikt ökar nyfikenheten kring doping i takt med att uppmärksamheten kring ämnet blir större.

7.5 Angivna faktorer som påverkar en ungdom att använda dopingpreparat

Ungdomarna hade många tankar om vilka de största orsakerna var till att en person väljer att använda dopingpreparat, både inom och utanför idrottssammanhang. Många olika faktorer nämndes. De flesta av ungdomarna tänkte först och främst på faktorer som berörde idrottsliga prestationer. För några gick tankarna till gymkulturen och muskelbyggandet.

7.6.1 Idrottsliga prestationer och resultat

Många nämnde att kraven man har på sig själv att prestera bra kan vara en orsak till att en person börjar med doping. De menade att det kunde bero på att de stod stilla i utvecklingen,

och inte kunde nå sina mål med hjälp av träning. Så här sa en av intervjupersonerna: ”Att man är väldigt desperat efter framgång och sen när man har tränat väldigt mycket men inte får tillräckligt resultat”. En annan intervjuperson sa:

”Jag kan tänka mig att det är idrottsmän som har ett stort mål, att dom vill vinna nåt stort, och så kanske de känner att de inte kan uppfylla det. Dom kanske kommer trea och tvåa hela tiden och blir ledsna att dom inte kan göra det och då använder dom doping. Det kanske finns nära till hands om dom vet någon som kan fixa”.

Ungdomarnas funderingar ligger i linje med vad många experter på området konstaterat: bland annat att ungdomar i övre tonåren ofta vill se snabba resultat (rf.se, A). Detta nämnde även idrottskonsulent Rolf Trulsson då vi frågade honom om faktorer som kan påverka en ungdom att använda doping (2005-04-06). Han menade att en person som är väldigt duktig inom sin idrott, men som behöver träna det där lilla extra för att nå toppen, kan se doping som en möjlig utväg (ibid.).

Andra faktorer som kommer upp är att man vill göra karriär och tjäna pengar på sin idrott: ”Du vet att du har talang och det gör att du lätt börjar dopa dig för att få fram din karriär snabbare så att du kan tjäna pengar”. Ungdomar drömmer ofta om kändisskap och att tjäna pengar på idrotten och vet vinsterna med att bli bra inom sin idrott (Andrén-Sandberg et al, 2004).

7.6.2 Självförtroende och självkänsla

Brister i självförtroendet nämndes av flera intervjupersoner som en orsakande faktor till att en ungdom börjar med doping. En intervjuperson sa: ”Man tror inte att man kan bli bra utan att ta till olika medel. Det är något som brister i förtroendet till sig själv”. Detta ligger i linje med Riksidrottsförbundets studie, där resultatet visar att hela 22 procent av Sveriges befolkning tror att man måste vara dopad för att nå elitnivå (rf.se, A). Denna uppfattning kan sannolikt bero på att man så ofta får höra om dopingskandaler inom världseliten, vilket Riksidrottsförbundet menar kan leda till en allmän misstro till våra elitidrottare (ibid.).

Så här sa en annan intervjuperson: *”Om en kompis skulle lyckas väldigt bra, så skulle jag också vilja det, och så blir man påverkad”*. Enligt forskning är just dåligt självförtroende, osäker självkänsla och sökandet efter en identitet de vanligaste psykologiska orsakerna till att en person börjar med doping (SOU 1996:126). Dåligt självförtroende och dålig självkänsla kan sannolikt vara bakomliggande faktorer till att börja med doping. Enligt Erikssons utvecklingsteori är det under tonårstiden vanligt att jämföra sig med andra både kroppsligt och prestationsmässigt vilket kan leda till dåligt självförtroende (Eysenck & Rolls, 2000).

Tillgänglighet och att passa in är faktorer som en del av ungdomarna tror kan påverka en person att börja använda dopingpreparat. De menade då att det fanns nära till hands och därför kom tankarna på att testa. En intervjuperson sa: *”Jag tror att det kan vara i de fall tränaren nämner det. Först kanske man inte säger att det är doping, utan nästan luras in i det. Kåka den här burken, det är bra typ”*. En annan sa: *”Man kanske inte är en sån som har så mycket vänner utan är mycket ensam. Då är det nog väldigt lätt att hamna i den kretsen så då får man tag på det lätt och snabbt. Man har ingen idrott att tänka på”*.

7.6.3 Utseende och kroppsideal

Utanför idrotten trodde de flesta ungdomarna att det var vanligast på gym, och det handlade då om anabola steroider. Många nämnde också att de tror att det är vanligast bland killar. Popularitet, snygghet och respekt är exempel på faktorer som ungdomarna nämnde. Forskning visar att en psykologisk orsak till att börja med dopingpreparat kan vara att personen har en längtan av att vara någon och mötas med respekt (SOU 1996:126). Detta nämnde också en av intervjupersonerna som en anledning till att börja med doping: *”Det handlar om att få större muskler och mer respekt.”*

Att få en snygg kropp med stora muskler var, som de flesta nämnde, den absolut största orsaken till att börja med doping utanför idrotten. En intervjuperson sa: *”Det är för att få större muskler och impa på tjejerna”* och en annan sa: *”Man vill se bra ut och pumpa inför stranden”*. Enligt den undersökning CAN gjort är det viktigaste motivet till att använda doping bland ungdomar att få snyggare kropp snarare än att öka sina idrottliga prestationer (Andrén-

Sandberg et al, 2004). Svaren vi fått i våra intervjuer hade kanske sett annorlunda ut om vi hade intervjuat ungdomar i allmänhet istället för idrottande ungdomar. Vi menar att faktorer som att öka sina idrottsliga prestationer och att nå snabbare resultat, i dessa sammanhang, troligtvis inte hade nämnts som en av de största orsakerna till att börja använda doping.

Kroppsideal som framställs i media kan vi tänka oss påverkar framförallt ungdomar. Teorin om kroppsfixering menar att detta ideal från samhällets sida kan leda till kroppsfixering och därmed också att vissa tar till dopingpreparat som anabola steroider, för att få den idealiserade kroppen (Greitz & Moberg, 1994). En intervjuperson nämnde just detta: *”Killar ska vara större och starkare, det är mycket killideal, medan tjejer inte ska vara stora och så”*.

8. Avslutning

Detta avsnitt kommer att inledas med en sammanfattning av vårt arbete utifrån syfte och frågeställningar. Därefter kommer en slutdiskussion, där våra egna tankar och reflektioner kring arbetet finns med. Vi tar också tillfället i akt att komma med vissa åtgärdsförslag beträffande ungdomar och doping.

8.1 Sammanfattning

Vi har undersökt ungdomars uppfattningar och tankar om idrott och doping, samt vad de anser om eventuell information som de fått om doping. Till hjälp har vi använt oss av tidigare forskning, teorier, relevant litteratur och egna tolkningar av materialet.

Idrotten betydde mycket för alla ungdomar vi intervjuat och de hade varierande mål och ambitioner med sin idrott. Intervjupersonerna nämnde många anledningar till varför de idrottade. Att det var roligt och ett bra sätt att hålla sig i form var några anledningar som nämndes. Den sociala biten med idrotten, det vill säga att umgås och träffa sina vänner, var en annan viktig anledning. Samhörighet och vänskap är viktigt i ungdomsåren, vilket bland annat Erikssons utvecklingsteori och teorin om behov och motiv poängterar.

Intervjupersonerna uttryckte att kraven och förväntningarna var olika beroende på varifrån de kom. Nästan alla tyckte att de krav och förväntningar de hade på sig själva var högre än de från tränare och föräldrar. Ingen tyckte att tränaren hade för höga krav och förväntningar på dem. Snarare ville en del att tränaren skulle vara hårdare. Några av intervjupersonerna tyckte att krav och förväntningar från föräldrarna mer handlade om att inte göra dem besvikna då de lade ner mycket tid och pengar på dem och deras idrott. Krav och förväntningar de hade på sig själva handlade om viljan att vinna och vara bättre än sina konkurrenter.

Många av intervjupersonerna tyckte att doping var ett slags fusk och att det inte var ett ärligt sätt att tävla på. Muskelbyggning och uthållighetssporter nämndes av en del i samband med frågan om tankar de hade om doping. Ingen av de tillfrågade hade någon gång blivit erbjuden doping och enbart några få visste någon, eller hade hört rykten om någon, som använde dopingpreparat. Enligt intervjupersonerna är doping inte ett ämne som är tabubelagt, men heller inte ett ämne som det pratas om. I de fall de pratar om det är det på ett skämtsamt sätt och ofta i samband med dopingskandaler som framställts i media.

De flesta hade fått information om ämnet doping från skolan. Däremot varierade innehållet och omfattningen av informationen kraftigt från skola till skola. Endast ett fåtal av de tillfrågade hade fått information om ämnet från idrottsklubben. En del var nöjda med den information de fått medan andra var mindre nöjda. "Misstagsdoping" var obekant för de flesta av intervjupersonerna och många ville ha mer information om detta. Flera synpunkter fördes fram på vad de skulle vilja ha för information om ämnet doping. En del ville veta mer om preparaten och dess biverkningar, medan några ville lyssna på någon som hade använt dopingpreparat.

För de flesta av intervjupersonerna gick tankarna först och främst till idrottssammanhang då vi frågade om orsakande faktorer till att en ungdom börjar använda dopingpreparat. Att öka sina idrottsliga prestationer, nå snabba resultat, göra karriär, samt dåligt självförtroende är några faktorer som nämndes. Trots detta trodde de flesta att det var vanligast med doping inom gymkulturen. Faktorer som intervjupersonerna nämnde i samband med detta var viljan att få en snygg kropp med stora muskler.

8.2 Slutdiskussion

Vi tycker att alla borde vara överens om att doping och idrott inte hör ihop. Idrott är någonting som ska vara roligt och alla bör tävla på lika villkor. Arbete mot doping har växt sig stort på sista tiden, och media belyser ofta problemet. Vi tror att när man hör och läser om nya dopingskandaler börjar många också spekulera kring våra idrottsstjärnors prestationer. Vi tror att det är viktigt att idrottande ungdomar får information om ämnet doping både från skolan om från idrottsklubben.

Om vi utgår från vad som framkommit i våra intervjuer tycker vi att de två aktuella idrottsklubbarna bör ta ett större ansvar i att informera de idrottande ungdomarna om ämnet doping, framförallt ”misstagsdoping”. Klubbarna måste berätta för ungdomarna var misstagsdoping är för något så att de inte åker fast i en dopingkontroll utan dispens från läkare om det skulle behövas. Elva av ca 4000 personer testades positivt förra året och av dessa elva var nio misstagsdopningar (rf.se, D). Detta tycker vi visar att det finns för lite kunskap om misstagsdoping då det lätt kan undvikas.

Vi tycker att idrottsklubbar dessutom bör jobba för att ungdomarna ska se doping som ett fusk som förstör idrottens fair play ideal, det vill säga att alla ska tävla på lika villkor. Vi kan tänka oss att idrottsklubbar ofta räknar med att ungdomarna får information från skolan. Vi tror att skolor idag tar större ansvar än tidigare när det gäller information om doping, men att det fortfarande kan bli bättre då vi har förstått att mycket av droginformationen är inriktad på alkohol och narkotika.

Det var intressant att höra vad ungdomarna hade för tankar om krav och förväntningar från tränaren. Vi märkte att ungdomarnas erfarenheter av detta skilde sig från Railos (1986) påståenden om att var tredje tränare har för höga krav och förväntningar på sina ungdomar. Många av intervjupersonerna i vår undersökning menade till skillnad från detta att de ville ha just en tränare som var hårdare och som kunde ställa högre krav på dem. Vi tror att detta kan vara mycket olika från klubb till klubb beroende på tränarens karaktär. Att hitta en tränare som passar till alla individer tror vi är svårt.

Kraven och förväntningar från föräldrar upptäckte vi handlade mycket om en känsla att inte göra sina föräldrar besvikna, då de var medvetna om hur mycket tid och pengar de lagt ner på dem och deras idrott. Många av ungdomarna sa också att de tyckte att denna känsla var väldigt jobbig. Vi tror att man påverkas mer än vad man tror av vad andra människor tycker och tänker och att detta kan påverka ungdomens krav och förväntningar på sig själv.

Idrotten är Sveriges största ungdomsrörelse och vi tror att den är ytterst viktig för många barn och ungdomars psykiska och sociala utveckling. Det är ett naturligt sätt att hålla igång på och samtidigt träffa kompisar. Som framgått i vår undersökning betyder kompisar mycket i just tonåren. Nästan alla intervjupersoner nämnde vänner som en viktig del med idrotten. Då vi också håller på med/har hållit på med idrott känner vi igen oss i just detta. Ofta finns det en stark gemenskap inom idrottsklubbar och man finner trygghet där. Många vänner vi har idag har vi lärt känna genom idrotten.

Detta arbete har givit oss en inblick i hur ungdomars tankar kan se ut om idrott och doping. Vi har lärt oss mycket om ungdomstiden och vad som är viktigt i denna ålder. Bland annat hur stor betydelse vänner har och hur viktiga idrottsprestationer och utseende kan vara. Den kunskap vi fått med detta arbete tror vi kan vara till nytta för oss i framtida socialt arbete.

10. Källförteckning

10.1 Litteraturlista

Andrén-Sandberg, Åke, Berglund, Bo & Olinder, Kristina (2004) *Dopingfri idrott*, Stockholm, Bulls

Andrén-Sandberg, Åke, (2003) *Doping*, lånad på Stadsbiblioteket i Karlskrona, vidare information saknas

Blom, Arne & Lindroth, Jan (2002) *Idrottens historia*, Farsta, Elanders Skogs Grafiska

Boethius, Johan, Fornäs, Johan, Forsman, Michael & Reimer, Bo (1994) *Forskningsprogrammet – Ungdomskultur i Sverige: Slutrapport*, Edsbruk, Akademityck

Branting, Tobias (1996) ”Hur ser vi på kroppen” i Jacobsson, Ingrid (red.) *Sporten eller livet – En antologi om huliganism, kroppsfixering och idrottsliga ideal*, Stockholm, Enskede Offset

Brunner, Ernst (1995) ”Idealitet och elit” i Wickman, Mats (red.) *Är idrotten fri*, Bjästa, CEWE-Förlaget AB

Cronlund, Katri (1998) *Psykologi*, Stockholm, Bonnier Utbildning AB

Denscombe, Martyn (2004) *Forskningens grundregler – Samhällsforskarens handbok i tio punkter*, Lund, studentlitteratur

Egidius, Henry (2002) *Psykologi lexikon*, Stockholm, Natur och Kultur, andra utgåvan

Eysenck, Michael & Rolls, Edmund (2000) ”Behov och motiv” i Eysenck, Michael (red.) *Psykologi – Ett integrerat perspektiv*, Lund, Studentlitteratur

Helling, Stig (1994) ”Man vill åtminstone synas” i Leander, Gun m fl. (red.) *Liten större störst – Forskare diskuterar anabola steroider*, Stockholm, Forskningsrådsnämnden

Johansson, Bengt & Skiöld, Gitten (2000) *Idrott och hälsa* Stockholm, Liber AB

Johansson, Thomas (1998) *Den skulpterade kroppen*, Stockholm, Carlsson bokförlag

Millward, Lynne (2000) ”Socialpsykologi (II)” i Eysenck, Michael (red.) *Psykologi – Ett integrerat perspektiv*, Lund, Studentlitteratur

Ohlsson, Lars, Swärd, Hans (1994) *Ungdom som samhällsproblem*, Lund, studentlitteratur

Railo, Willi (1986) *Ditt barns idrott* Naarden, Amas Export BV

Repstad, Pål (1999) *Närhet och distans – Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*, Lund, studentlitteratur

Smith, Peter (2000) ”Social utveckling” i Eysenck, Michael (red.) *Psykologi – Ett integrerat perspektiv*, Lund, Studentlitteratur

SOU 1996:126 *Doping i folkhälsoperspektiv – Betänkande av utredningen om doping, del A*, Stockholm, Norstedts Tryckeri AB

Svenning, Conny (1997) *Metodboken*, Copyright Conny Svenning, Lorentz förlag

Svensson, Bengt, Svensson, Johanna, Tops, Dolf (1993) *Att komma för sent så tidigt som möjligt – om prevention, ungdomskultur och droger*, NAD-Publikation, nr 34, Helsingfors, Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning

Ziehe, Thomas (1994) *Kulturanalyser*, Stockholm, Brutus Östlings Bokförlag Symposion

10.2 Internetsidor

rf.se, A <http://www.rf.se/files/%7bC097100E-E852-4AC4-BACC-56B3AFD9EB86%7d.ppt>
(2005-04-12, 22.00)

rf.se, B <http://www.rf.se/t3.asp?p=90655> (2005-04-10, 17.35)

rf.se, C <http://www.rf.se/t3.asp?p=90642> (2005-04-12, 22.20)

rf.se, D <http://www.rf.se/t3.asp?p=102675> (2005-04-10, 17.30)

genteknik.se

http://www.genteknik.se/bif_dokument/konf_rap_sport_halsa_genteknik_030130.pdf
(2005-04-19, 16.55)

regeringskansliet.se <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/63/53/a73b4183.pdf>
(2005-04-19, 16.35)

idrottsforum.org http://www.idrottsforum.org/reviews/items/hofdav_mottram.html
(2005-04-19, 16.45)

10.3 Personlig kommunikation

Trulsson, Rolf (idrottskonsulent, Blekinge Idrottsförbund, Karlskrona), muntliga uppgifter vid besök den 6 april 2005

Bilagor

1. Intervjuguide

Vad betyder idrott för dig?

Hur länge? Ambitioner? Hobbynivå? Klubbgemenskap

Krav och förväntningar på resultat

Hur ser krav och förväntningar ut från tränare och föräldrar? Krav och förväntningar på dig själv? Förhållningssätt till krav på prestationer: egna och andras.

Vad betyder doping för dig?

Allmänna föreställningar. Vilka associationer görs? Tankar kring doping. Vem dopar sig? Hur? Varför?

Information om doping?

Information från klubben? Vad har klubben för inställning till doping? Information från skolan? Hur skulle du vilja att informationen ska se ut?

Doping som samtalsämne i kompiskretsen?

Pratar man om det? Hur? Tabubelagt?

Doping på nära håll?

Mer konkret. Vet du någon som testat eller håller på med doping? Tillgänglighet? Har du blivit erbjuden någon gång? Hört rykten om någon som håller på med doping?

Dopingfrämjande faktorer?

Vad tror du kan påverka en ungdom att testa dopingpreparat?

2. Informationsbrev

Hej! Vi är två tjejer som heter Sofia och Karolina. Vi läser till socionom vid Lunds Universitet. Just nu håller vi på med vår c-uppsats som kommer att handla om idrottande ungdomars tankar om idrott och doping samt vad de anser om eventuell information de fått om doping. Vi har som mål att genomföra 12 intervjuer med idrottande ungdomar i åldrarna 16 – 18 år. Vi behöver målsmans godkännande för samtliga ungdomar som är under 18 år, och som vill medverka i intervjuerna.

Med vänliga hälsningar

Sofia och Karolina

Sofia Hallström 0738-337412, e-mail: iasofia80@hotmail.com

Karolina Strandberg 0708-160659, e-mail: karolina_strandberg@hotmail.com

Handledare: Katarina Jacobsson 046-2221291, e-mail: katarina.jacobsson@soch.lu.se

Namn.....

Ålder

Målsmans underskrift

Datum

3. ”Röda listan”

Dopingklassade läkemedel – ”Röda listan”. Aktuell per den 1 Januari 2005. Utgiven av Riksidrottsförbundet och Apoteket.

Förteckning över humanläkemedel som saluförs i Sverige och som omfattas av dopingreglerna. **Observera** att listan inte är fullständig. Se rubriken ”Kompletterande information” nedan.

Preparat som alltid är förbjudna, såväl vid tävling som utanför

Accupro Comp, Airomir, Airomir Autohaler, Albumin, Albuminatin, Aldactone, Amiloferm, Amiloferm mite, Amilorid NM Pharma Aranesp, Arimidex, Aromasin, Atacand plus, Atmos, Avodart, Bambec, Berotec, Bricanyl, Bricanyl Depot, Bricanyl Turbuhaler, Burinex, Buventol Easyhaler, Co Aprovel, Combivent, Cozaar comp, Cozaar comp forte, Danocrine, Deca-Durabol, Diamox, Diamox depot, Diovan Comp, Diovan Comp Forte, Edecrina, Enalapril comp, Eprex, Esidrex, Evista, Fareston, Faslodex, Femar, Foradil, Furix, Furix Retard, Furosemid, Genotropin, Genotropin mini quick, Gonal-F, Haes-steril, Hemohes, Humatrope, Hyper-HAES, Impugan, InfuHesalin, Inhibace comp, Inspira, Kinzalkomb, Lasix, Lasix Retard, Ledertam, Linatil comp, Lisinopril/Hydrochlortiazid, Lisinopril/Hydroklortiazid, Luveris, Macrodex med natriumklorid, Mannitol, Menopur, Micardis Plus, Midamor, Moduretic, Moduretic mite, Monopril comp, NeoRecormon, Neo Recormon Multidos, Neo Recormon Reco-pen, Nolvadex, Norditropin Nordiflex, Norditropin Simplexx, Normorix, Normorix mite, NutropinAq, Octaplas, Ovitrelle, Oxis Turbuhaler, Pergotime, Plasmodex, Pregnyl, Probecid, Promiten, Propecia, Proscar, Puregon, Renitec Comp, RescueFlow, Rheomacrodex med natriumklorid, Ringer-Dextran, Saizen, Saizen click easy, Salbutamol, Salures, Salures-K, Salures K mite, Seretide Diskus, Seretide Diskus Forte, Seretide Diskus Mite, Seretide Evohaler, Seretide Evohaler Forte, Seretide, vohaler Mite, Serevent Diskus, Somavert, Sparkal, Sparkal mite, Spirix, Spironolakton, Spiroscand, Symbicort forte Turbuhaler, Symbicort mite Turbuhaler, Symbicort Turbuhaler, Synacthen, Synacthen Depot, Synerpril, Tamoxifen, Testogel, Testoviron-Depot, Teveten comp, Torasemid, Torem, Triatec comp, Triatec comp mite, Undestor, Undestor Testocaps, Venofundin, Ventoline, Ventoline Depot, Ventoline Diskus, Ventoline Evohaler, Voluven, Zestoretic, Zomacton.

Preparat förbjudna endast i samband med idrottstävling

Actiq, Adrenalin NM Pharma, Aerobec, Aerobec Autohaler, Anapen, Anapen Junior, Asmanex, wisthaler, Beclomet Easyhaler, Becotide, Becotide Nasal, Betapred, Budenofalk, Budenosid Scand Pharm, Celeston, Celeston bifas, Colifoam, Concerta, Decadron, Deltison, Depolan, Depo-Medrol, Depo-Medrol cum lidokain, Dexacortal, Dilaudid-atropin, Dolcontin, Dolcontin Unotard, Durogesic, Efedrin NM Pharma, Effortil, Eldepryl, Entocort, EpiPen, Epi-Pen Jr, Fentanyl, Flixotide Diskus, Flutide, Flutide Diskus, Flutide Evohaler, Flutide Nasal, Hydrokortison Nycomed, Kenacort-T*, Ketodur, Ketogan, Ketogan Novum, Lederspan, Lepheton, Leptanal, Lergigan comp, Maxidon, Medrol, Metadon, Modiodal, Mollipect, Morfin, Morfin Epidural, Morfin-scopolamin, Morfin special, Nasacort, Nasonex, Opidol, Oramorph, OxyContin, OxyNorm, Petidin, Precortalon Aquosum, Pred-Clyasma, Prednisolon,

Proctosedyl*, Pulmicort, Pulmicort Turbuhaler, Rapifen, Rhinocort Aqua, Rhinocort Turbuhaler, Scheriproct N*, Selegilin, Solu-Cortef, Solu-Medrol, Spasmofen, Subutex, Sufenta, Temgesic, Ultiva, Xyloproct*.

Kompletterande information

Ovanstående förteckning inkluderar inte:

- **Alkohol**, som är förbjudet i vissa idrotter, se www.rf.se.
- **Betablockerare**, som är förbjudet i vissa idrotter, se www.rf.se.
- **Insulin**, som är förbjudet såväl i samband med idrottstävling som utanför.
- **Intravenösa vätskor, blod och blodprodukter**, som är förbjudna såväl i samband med idrottstävling som utanför.
- Läkemedel som är sk **licenspreparat** och läkemedel som apoteken själv tillverkar.
- Läkemedel som inhandlats utomlands.
- Läkemedel som tillkommit efter listans tryckning eller som utgått före 1 januari 2004.

* Förbudet avser inte preparat avsedda för användning på huden.

Medicinsk dispens

Vid behov finns möjlighet att ansöka om dispens från dopingreglerna. Regler och ansökningshandlingar finns på RF:s hemsida, www.rf.se.